

Naš gospod učitelj.

(Črtica spisal —è.)

Prijazna je naša vas. Tako lepó so porazdeljene one sicer nizke a vender prikupljive hišice okrog ponosne cerkvice, kakor piščeta okrog koklje; tako prikupljivo se belé njihove stene izmej zelenih vej sadnega drevja, kakor snežnobeli cvetovi nedolžne lilije sredi pisanega vrta. Majhne so to hišice in skrómne a vender sta tudi mej njimi dve, ki nadkrilujeti sè svojo velikostjo in lepoto vse druge hiše v našej vási in to sta: župnijski dvorec in ljudska učilnica. Hajdimo k drugej!

Jedna, dve, tri — — — udarilo je počasi v ne baš visokem zvoniku naše cerkvice — — tretja ura je popóludne. Gori v šolskem poslopji začuje se nekak ropot, potem glasno šepetanje — — a dà, molijo — — potem začuje se po stopnicah nekako bobnenje, zmiraj večje in večje in skoraj se prikažeta na šolskem pragu dve deklici, potem drugi dve, tretji, četrti — — kdo bi je preštel vse! Veselje jim sije na okroglih rudečeličnih obrazcih in hitro krenejo, jedni doli proti cerkvi, druge gori po vási. Jedva so stopile deklice skozi šolska vrata, evo tudi dečkov, ali kdo bi je ukrotil te poníglavčke, žive, kakor živo srebró? Ali mislite, da so tudi oni dohajali iz učilnice dva po dva, v lepih vrstah kakor deklice? Nè, vsuli so se, kakor čebele iz panja — vsi bi bili radi na jedenkrat zunaj na prostem. Vsakemu visi na strani úsnijata torbica, in ono dvoje živih očij izpod okroglega klobučka jim gleda tako zadovoljno tjà v beli svet, postojé še malo pred šolskimi vrati, pogledajo na vse strani, kakor bi se hteli nadihati dobrega, svežega zraka, potem jo pa uderó, kakor hudournik vsak na svoj dom. Blažena mladina, srečna mladina!

Kdo pa je to, kdo je ta prijazni možiček, ki se je sedaj pokazal na šolskem pragu? Na glavi mu čepí kapica, da mu pokriva óno malo, dolgih, srebrnih las; suho, nagubano lice mu okrožuje mala, tudi vže sivkasta brada, katera mu je pognala doli po vratu na vsako stran gori do ušes, a doli pod košatimi obrví namestilo se je dvoje blagih, prikupljivih očij, kateri sta pa vže morali slabeti, ker drugače ju ne bi možiček oborožil še z jednim parom steklenih očij, kateri sta mu tako ponosno zajezdila mali, nekoliko okrogli nos. Na prvi pogled bi mu morali reči: „Dober starček je to!“ In bil je res dober starček naš gospod učitelj, ker drugače ne bi bili brazdi, kateri se spuščati na obeh stranéh doli okrog ustnic, tako lepo zakroženi, drugače ne bi tako zadovoljno pogledaval za zadnjimi dečki, kateri so odhiteli doli po vási. Ko je tako pogledal za to živo, nedolžno in veselo mladino, spomnil se je tudi on svojih mladih let, spomnil se je óne zlate dóbe, katero preživi vsak človek samó jedenkrat, katera mine tako hitro in se ne vrne nikdar več. In to mu je bilo tudi jedino veselje, zato je tudi posvetil vse svoje močí mladini, trudil se, da jej vsadi čim več zlatih naukov v nedolžna, nepokvarjena srea. Saj je zrl v mladini lepšo bodočnost, hotel je domovini vzgojiti dobre sinove, skrbne hčerke. Kako lepa, kako vzvišena je pač učiteljeva naloga! — —

Naš gospod učitelj je učiteljeval v našej vasicí, kar pomnim. Dà, ni ga bilo skoraj človeka srednje starosti, pa vse do najmanjših nagajivčkov v našej malej župniji, katerega bi ne bil podučeval on. Pred njim v našej župniji ni bilo učilnice.

Podučeval je le gospod župnik prostovoljno nekatere bolj bistre glavice, katere so se pri njem naučile za silo čitati, pisati in računati. Hkrati se je pa zvedelo, da dobimo stalnega učitelja. Ljudem, posebno bolj priprostim našim vaščanom ni bilo to nič kaj po vseči; menili so, da ne potrebujejo učitelja, saj ga niso imeli niti njih očetje, pa so bolje živeli, kakor sedaj oni. Vender niso mislili dolgo takó, novi gospod učitelj omilil se je hitro vsem. Vsakega je prijazno ogovoril, svetoval jim v potrebi in učil marsikaj koristnega in potrebnega. Posebno so ga ljubili otroci, saj jih je v učilnici tako lepo učil in se tako prijazno z njimi razgovarjal, da bi se niti njih mati domá ne mogla bolje in privadili so se ga povsem. In pa kako petje in orgljanje je bilo po sih dob v cerkvi! Gospod učitelj je zbral najboljše pevke, podučeval je po večkrat v tednu in pelo se je Bogu v čast in ljudem v spodbudo. To je bilo ljudem zeló všeč.

Otrok ni imel naš gospod učitelj, da-si jih je zeló želel imeti, pač pa je imel jako dobro in skrbno soprogo. Bila je to majhena, drobna in tiha ženica, dobra, kakor dober dan. To so znale vse naše vaške matere, in če je katera česa potrebovala, izvestno je dobila pri soprogi gospoda učitelja, katera je vsakej rada pomagala, bodi si dejanski, bodi si z dobrim svetom. Privadila sta se kmalu naše vasice in lepo jima je bilo ondukaj.

* * *

Minulo je nekaj let, odkar se je gospod učitelj nastanil v naši vasi, a bilo je baš na sam božični večer. Na temno modrem, jasnem nebu trepetalo je na tisoče zlatih zvezdic, a na belej sneženej odeji lesketalo je na tisoče svitlih biserov. Zima je bila, da je kar škripalo ljudem pod nogami in mraz se jih je prijemal za lasé, za obrvi in obleko. In vender ni zeblo našega gospoda učitelja! Hitel je v lepo razsvetljeno cerkvico, kjer se je skoraj začela slovesna služba božja, katera v ónem tajnem mraku, katerega razsvetluje po več sto svečic, tako ugodno deluje na veselo srcé človeško. Našemu gospodu učitelju ni bila cerkev še nikoli tako lepo razsvetljena, nikoli mu niso donele orglje tako veličastno; — prsti so mu kar samí prebirali po belih in črnih tipkah in še nikoli ni s tako slovesnostjo in notranjim navdušenjem prilagal ubranemu petju pobožnih pevk, ko so pele:

„Radúj, radúj se človek moj,
Odperta so nebesa“ — — —

I kaj je vender tako razveselilo gospoda učitelja? Dobil je dar, kakeršnega si je vže davno davno želel, za katerega je po večkrat tako goreče prosil nebeškega Očeta! Jezušček je obiskal tudi njega ta večer in mu prinesel lep, prelep dar, majheno, ljubeznivo detece. Ali mislite morda, čitateljčki moji mali, da je bilo to dete od sladkorja, ali pa od kake druge tvarine? Varate se, dobri prijateljčki moji! To dete bilo je živo, pravo živo dete, ravno táko, kakor kateri izmej vaših malih bratcev in sestric. Da ste samó videli to malo Marijco — ker tako so jo nazvali nekoliko dnij pozneje pri sv. krstu — kako se je tam v svojej zibelki previjala in kremžila! Oj živa je bila, živa, in zato je bil gospod učitelj tako vesel, zato mu je bil ta sveti večer najlepši, kar jih je doživel.

Rasla je mala Marijca hitro, vender je ostala vedno nekako šibka in slabotna. Dobra roditelja je to sicer skrbelo, a mislila sta si, kadar odraste, bode vže krepkeja.

To je bilo dobro detece, ta učiteljeva Marijca! Vrtela se je kakor vrtaljka okrog svojih starišev in nikdar je ni bilo treba opominati ali svariti. Karkoli sta roditelja želela, storila je veselo in hitro. In kakó se je učila! V šestem letu je vže znala brati in pisati, a kasneje prekosila je vse svoje sovrstnice. Res jo je spremljevalo povsod skrbno očetovo oko in nežna materina ljubezen, a vender, kaj bi tisto — pridna je bila in poslušna ta mala Marijca. Ko je odrasla in dovršila domačo ljudsko šolo, poslala sta jo roditelja v mesto v samostan, češ, naj se še bolje izobrazi v vsem potrebnem, ne bode jej škodovalo. In tudi tu je ostala Marijca vedno nekdanja dobra Marijca. Vse, kar jo je poznalo, ljubilo jo je in spoštovalo. Pa kdo bi tudi ne ljubil tako dobrega, nedolžnega dekletca, šibkega, slabotnega telesca, z malo okroglasto glavico in svetlimi črnimi očesci! Nikdar ni pozabila svojega dóma. Ob očetovem in materinem godu, ob novem letu in pri vsakej drugej slovesnej priliki, prišlo je kaj od Marijce, vedno je kaj poslala svojim dobrima roditeljema v spomin. Sedaj očetu umetno izvézeno kapico, drugič materi bogato okrašen prtíč, ali kaj drugega lepega, kar sta vse napravili spretni ročici dobre Marijce. Vesela sta je bila roditelja in kako bi je tudi ne bila vesela!

Izvršila je Marijca svoje nauke v mestu in prišla domóv. Kako je oživila, kako se je pomladila z njenim prihodom naša vaška učilnica. Vrtec pred šolskim poslopjem ni bil še nikdar tako lepó urejen kakor sedaj, nikdar ni kanarček v kletki na oknu Marijčine sobice, tako lepó prepeval, kakor sedaj. In kaj naj porečem o žrtveniku Matere Božje v naši cerkvi? Spretni roki dobre Marijce ste napravili Mariji in Detetu Jezušku, katerega je držala v naročji, popolnoma novo obleko; a po žrtveniku so bile porazdeljene najlepše cvetice, kar jih sta kdaj videla vrt in log; v spomladi, po letu in jeseni naravne cvetice, po zimi pa, ko teh ni bilo, umetne. Dà, bila je dobra, také dobra ta ljubezniva Marijca!

Kaj bi vam pripovedoval kako je vse ljubilo učiteljevo Marijco, posebno pa deklice, ki so hodile v učilnico. Koliko lepega so se sedaj naučile! Prišle so vselej nekoliko časa poprej in Marijca jih je učila mnogih koristnih ročnih del, s katerimi so si na paši in ob dolgih zimskih večerih delale kratek čas in si marsikaj zaslužile. In vse to jih je naučila naša Marijca!

Oj da še živi dobra Marijca — ali kaj, ker jo vže davno krije črna gomila! Povedal sem vže, da je bila vedno nekako slabotna in šibka in se ni nikdar mogla pohvaliti sè svojim zdravjem. Vedno jo je nekaj tiščalo v prsih in vsa zdravila so bila zamán. Smilila bi se vam bila, da ste jo videli in takój bi bili lahko ugabili, da ne bode dolgo živela. In kako bi tudi, saj je bila predobra za ta svet, in dobre otroke vzame gospod Bog rad k sebi v nebesa. Bolelo je dobra roditelja, ko sta gledala kako vené od dne do dne, ali pomagati jej nista mogla niti znala. Oj uboga roditelja!

Bilo je tam v jeseni, v poznej jeseni. Marijca je poležavala vže dolgo časa, nazadnje ni mogla kar nič več iz postelje. Roditelja sta prebdéla po cele noči ob njenej posteljici a ona je hirala bolj in bolj. Britkostno je pogledavalo ubogo dekletce iz posteljice tjá vénkaj na vrtec pred učilnico, vse njene tovarišice, njene ljubice — pisane cvetice, sklonile so svoje cvetoče glavice k zemlji in tudi one so venéle. Listje na drevju je rumenelo in padalo otožno na zemljo. Kanarček na oknu je tudi prenehal sè svojimi pesencami, saj tudi njega ni več nič veselilo. Cvetice

na vrteu, na katere je poprej vedno pogledaval, zvene le so, a njegova dobra hraniteljica je ležala na postelji bolna, bolna. Čutil je to ptiček in prenehale so tudi njegove vesele pésence.

Lepega popóludne je bilo. Jesensko solnčeece je hotelo še jedenkrat pokazati vso svojo čarobo in hotelo sè svojimi zlatimi žarki prebuditi vse uvéle evetice v novo življenje — ali zamán — hud mraz je ugasnil pred nekoliko dnevi zadnjo iskrico njihovega življenja, nič več niso sklanjale svojih cvetočih glavíc druga k drugej, zaspale so — in spale mrtvaško spanje. In ko se je jelo zlato solnčeece približevati bolj in bolj k modrim vrhovom gorá, ko so se ljudje vračevali z zadnjimi pridelki iz polja domóv, oglasil se je v vaškem zvoniku mali, najmanjši zvonček — zvonil je zadnjo uro učiteljevej Marijci. Zaspala je sladko v naročji svojih roditeljev. — — —

Dva dni pozneje je bil pogreb, lep pogreb, kakeršnih je malo videla naša vasíca. Zbralo se je pred učiteljevim stanovanjem staro in mlado in vsem so lesketale v očéh svit le solzé. Zvonovi so zvonili tako lepó, tako milo, da se je vsakemu zazdelo, kakor bi govorili: „Lehka ti zemljica, deklica mala!“ — — Ob krsti je stopalo lepo številce belo oblečenih deklíc, Marijčinih ljubljenk, vsaka je imela v roci gorečo svečico in molile so glasno za milo pokojnico. Za krsto sta stopala otožna roditelja in nebrojno množtvo ljudij, saj so jo vsi ljubili. In ko so Marijco izročili materi zemlji, ko je vrgel vsak na njo grudico prstí, ni ga bilo, kateremu bi se ne bile zasolzile oči, ni ga bilo, kateri bi ne bil žalostno vzdiknil: „škoda, pač škoda dobre Marijce! Spančkaj sladko, angeljček mali!“ —

* * *

Kaj bi vam še pripovedoval, prijateljčki moji! Čez nekoliko let se je preselila tudi učiteljeva soproga k dobrej Marijci na naše vaško pokopališče, a gospod učitelj je ostal sam samecat, kakor suh hrastov štor v gori. Sam — ne sam saj ima vsako leto mnogo drobnih in pridnih otrok, kakor ste vi, čitateljčki moji, katere z vso ljubeznijo poučuje in v vsem dobrem in koristnem vzgaja. A tako-le pred večer vzame tam v kotu staro grčasto palico in počasi stopa — star je vže — na naše pokopališče, da obiše svojí dragi pokojnici. Ondù mu je takó ugodno, takó prijetno v duši. Ondù kraljuje nek tajni mir, saj ima ondù smrt svojo njivo in nič ga v njegovih premišljevanjih ne moti. Nad njim šumi zeleno lipovo listje, pred njim se razprostirata gomili, v katerih mu počívata tako mili osebi, a z njegovimi redkimi srebrnimi kodri poigrava se lehkí vetre. Dolgo časa sloní ondù ob palici, in še le prijazno zvonenje večernega Marijnega česčenja, katero zazvoni hkrati po vseh cerkvicah naše lepe dolinice — vzbudi se iz molitve in premišljevanja. Potolažen se ozré na gomili, potem na modro nebó, na katerem se prižigajo vže prve zvezdice, in počasi koraka domóv. Gori prebivajo óni, kateri so njegovemu sreču tako dragi, gori prebiva njegova dobra Marijca, tjà gori želi si tudi on sam. — — — Kdo vè, če se mu skoraj ne izpolni njegova želja, če ne ponesó skoraj tudi našega dobrega starega gospoda učitelja na vaško pokopališče, kamor potuje tolikokrat? — — —

